

РЕЦЕНЗИЯ

От проф. д-р Тилчо Колев Иванов, Катедра „Управление на безопасността”, Академия на МВР, „Икономика и управление” върху научните трудове за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност професор, по професионално направление 9.1. Национална сигурност, обявен с ДВ, Бр. 2/08.012016 с кандидат доц. д-р Венелин Ангелов Георгиев.

I. Изследователска (творческа) дейност и резултати.

1. Оценка на монографичния труд и научните и научно-приложните приноси на автора.

Монографичният труд на кандидата по конкурса на тема „Оценяване и управление на риска за сигурността” е продължение на поредица от предходни публикации по проблемите на управлението на сигурността. В обем 326 стр. този труд обобщава теоретичните схващания и приложни изводи на автора в това направление. Обект на изследване е рискът за сигурността, а предмет - неговото управление. Авторът защитава тезата за полезността от вниманието към проблемите на риска и неговото управление. Тази теза аргументира в четири части на монографията: за същността, природата и теориите за риска за сигурността; за управлението на риска; за съдържанието на процеса на управление и за приложимите стандарти, методи и средства за управление. В първата част за същността, природата и видовете риск за сигурността свързва риска с организационните цели, вероятността за реализиране и ефектите от него. Характерен фокус на изследването е връзката, която автора прави между риска и организационните проблеми. Установява, че проблем могат да бъдат, както потенциалните, така и реализираните се рискове за сигурността, които правят невъзможно постигането на предварително поставените цели. Приема, че съществуването на риска „е пряко свързано с неопределеността” и го определя като „наличие на фактори, които правят резултатите от човешките действия недетерминирани, а степента на влияние на тези фактори върху резултатите от дейността неизвестна”. При изследване на тази връзка кандидатът предлага редица характеристики и класификации на рисковото взаимодействие между средата и организацията.

Разделът за същността, природата и теориите за управление на риска са съобразени със съществуващите международни стандарти и изводите на водещите организации в тази научно-практическа област на знанието. Кандидатът приема международните принципи и развива приемливи собствени правила за управление на риска за сигурността. Единствена бележка в това отношение е избягване на повторението „рискове при управлението на риска за сигурността”.

В трета част за съдържание на процеса на управление за риска за сигурността авторът изследва схемите на процеса, политиката и фазите на идентификацията, анализът и оценяването, стратегиите, наблюдението и контрола, информацията и комуникацията при управление на риска. В тази част кандидатът предлага собствена, аналитична интерпретация на основните елементи на процеса на управление на риска. Като се съобразява с водещите препоръки за добро процесно управление на риска той обогатява съдържателната страна на включените процедури. Бележка тук е използването на терминологичната релация „оценяване-преценяване” на риска. Международната практика препоръчва „определяне-оценяване”, при което оценката е завършващата фаза от съставния процес на „идентификация на контекста, на риска, анализа и оценката” на риска, дефинирани като „определяне” на риска.

Четвъртата част за стандарти, методи и средства за управление на риска за сигурността представя достатъчно пълно съвременните стандарти за добра практика за управление. Кандидатът предлага собствена рамка за вграждане на процеса на управление в организационната култура на сигурността. Нов приносен момент в националните изследвания е изясняването на естеството на концепциите и термините „апетит” и „толеранс” към риска за сигурността. Допълнение към методологията за управление е и раздела за методологията за оценяване на риска.

Предложеният от кандидата по конкурса хабилитационен труд е най-пълното и задълбочено публикувано в страната изследване на теорията и практиката за управление на риска за сигурността. То демонстрира устойчив интерес към проблема и обещаващ потенциал за последващи изследвания.

Основни приноси от хабилитационния и свързани с темата му трудове на кандидата са:

- Теоретични обобщения на практиката за управление на риска за сигурността.
- Методологични допълнения и прилагане на модели за процесно описание, анализ, оценка и контрол на риска, вкл. изследване на рисков профил на базата на регионални и национални оценки на риска, риска

при реформиране на сектора за сигурност, проблеми и обучение на персонала за противодействие на киберсигурността.

- Емпирично проследяване на проблемите и тенденциите в практиката за управлението на риска, и извеждане на предложения за нейното подобряване.

2. Оценка на приносите в останалите приложени публикации, направени след назначаването на академичната длъжност „доцент”.

Кандидатът предлага за рецензиране още 47 публикации, от които: части от монографии, студии и учебници (1) – 8 бр.; публикации в рецензирани издания (2) на български език (2.1) – 11; на чужд език (2.2) – 16 и доклади в международни и национални конференции (3) – 12 бр. Общият обем на тази част от трудовете е около 340 стр. Всички тези трудове са публикувани след заемане на академичната длъжност „доцент” и са рецензирани. Около 50 % са на английски език и публикувани в международни издания.

Анализът на трудовете позволява да бъдат систематизирани в следните четири направления:

- Управление на риска за сигурността – трудове: 1.2; 1.4; 1.5; 1.6; 1.7; 2.1.1; 2.2.13; 2.1.20; 2.2.22; 2.2.24; 2.2.25; 3.1; 3.3; 3.5; 3.12 бр., общо 15 бр.
- Политика за реформиране на сигурността и отбраната – 2.1.6; 2.1.7; 2.1.8; 2.1.9; 2.1.10; 2.1.11; 2.2.14; 2.2.15; 2.2.17; 3.6; 3.7; 3.8; 3.11, общо 13 бр.
- Иновация, планиране, програмно и проектно управление – 1.3; 1.9; 2.1.2; 2.1.4; 2.1.5; 2.2.12; 2.2.16; 2.2.21; 2.2.23; 2.2.27; 3.9; 3.10 бр., общо 12 бр.
- Икономически анализ, планиране и аквизиция в отбраната) – 1.8; 2.1.3; 2.2.18; 2.2.19; 2.2.26; 3.2;3.4, общо 7 бр.

Тези трудове на кандидата разширяват обхвата на изследванията извън рамката на монографичното изследване /1.1/.

В първото направление на изследване за управление на риска за сигурността предложените трудове интерпретират и допълват идеите на автора от монографичното изследване. Трудът /1.5/ изяснява за първи път в публикуваната в страната литература термините за апетит и толеранс при управление на риска. Трудът /1.6/ изяснява разликата между риска при реформи в отбраната и риска при предприемане на технологични промени при управление на риска в сферата на програмното управление на ресурсите за сигурност и отбрана. Тезите на автора са коректни, със забележка към заглавието, което противопоставя алтернативно „Реформи и риск или реформи в риска”. Всъщност това са йерархично свързани процеси, всеки със собствена

характеристика на включените рискове. Нещо повече риска при програмното управление на ресурси в отбраната в голяма степен е значим за риска за секторна реформа или промяна. В следващия труд /1.7/, представляващ част от монографично изследване за трафика на хора кандидатът развива специфичен подход за сценарийно планиране на способностите при третиране на този вид риск. Дефинира ключовите условия за успешно приложение в практиката. Характерен момент добавя труда /2.1.1/ „Двустепен модел за описание на рисковия профил при формиране на политика и изграждане на способност за сигурност“. Той предлага подход за изследователска методика за последователно и параметрично профилиране на риска на глобално и регионално равнище, водещи до изводи за националната политика. Свързва използването на рисковия профил с формулирането и развитието на националната политика за сигурност.

Във второто направление на изследвания, фокусирано върху политиката за реформиране на сектора за сигурност и отбрана, са включени анализи на широк кръг въпроси на политиката. Колективната статия на тема „Колективната отбрана и сигурност – амбиции и възможности“ разглежда противоречието на амбициите и ресурсните възможности при приноса за колективната отбрана. Тя включва теоретичен анализ на динамиката на декларираните със стратегическите документи амбиции и заделяни ресурси за отбрана. Интерпретира основни политически концепции за колективна отбрана. Прави извод за необходимост от позитивни теории за балансиране на амбициите с разполагаемите ресурси. В статията „Два документа, един дневен ред – докъде и доколко“ /2.2.9/ кандидатът оценява ефектите от политиката за членство на страната в НАТО. Защишава тезата за достатъчна синхронизация на политическите цели и стратегическите документи на Алианса и страната. Направеният анализ се отнася за периода след срещата на върха в Чикаго през май 2012 г. и Декларацията от тази среща. Сравнява изводите от срещата с тези от Доклада за състоянието на отбраната и въоръжените сили на Р. България за 2011 г. Прави обоснован извод за определено съответствие на политическите линии, но и недостатъчна аналитичност на националния доклад. Статията дава добър пример за критичен политически анализ на прилагането на основни линии на съюзната политика за отбрана в страната. Тя обаче не предлага обяснение на причините за установените дефицити. В подобен план е развита и тезата на автора в статията „Ролята на НАТО при прилагане на концепцията за интелигентна отбрана“ /2.1.11/. Разглежда проектните позитиви и негативите на приложение на една от основните политически линии на членството в Алианса.

Заклучава скептично за текущата позиция на страната в политическите инициативи на Съюза.

В третото направление за иновация, планиране, програмно и проектно управление са включени трудове, разглеждащи ключови въпроси на стратегическото управление на отбранителни ресурси. Трудът /1.8/ „Анализ на адекватността на съществуващата методология за военновременното планиране на гражданските ресурси (за отбрана)” е част от монографично изследване „Методология за планиране на военновременните отбранителни способности” от 2012 г. и заслужава позитивна оценка. В него авторът предлага матрична технология за анализ на адекватността на прилаганата до сега методология за планиране (от 1995 г.). Обосновава оценка за неадекватност на практиката за планиране и аргументира тезата за разширяване на критериите за ефективност на планирането. Предлага подготовка на нова методика за планиране. Препоръка към този труд е необходимостта от конкретизиране на планирането на основните граждански ресурси за отбрана – персонал, продукти, услуги, суровини и материали, запаси и пр. В тази група може да се причисли и статията 2.1.2 „Мрежово управление като алтернатива за публично частно партньорство (ПЧП) при мениджмънта на критичната инфраструктура”. Тя анализира спектъра от подходи за ПЧП от гледна точка рационално оценяване на инвестиционни проекти за защита на критичната инфраструктура (КИ), при което се противопоставят изискванията за ефективност и сигурност. Съпоставя тези подходи и дава предпочитание на вграждането на мрежов подход при ПЧП при развитието и поддръжката на КИ.

В последното четвърто направление на изследване за Икономически анализ, планиране и аквизиция в отбраната особено внимание заслужава статията за „Вграждане на определянето на възможността във военния анализ „разходи-ползи” (Embedding affordability in military cost-benefit analysis)” /1.3/, публикувана в издание на Routledge “Military Cost-benefit Analysis, Theory and practice”. В нея авторът посочва наличие на дезинтеграция на програмните структури и аквизиционните дейности при стратегическото разпределение на ресурси за отбрана. Аргументира необходимостта от вторичен анализ, който включва не само минимизиране на разходите за постигане на операционните изисквания към въоръженията, но и отчитане на бюджетните ограничения при развитие на отбранителните способности. В труда /1.4/ „Съвременен инструментариум за оценяване на военната (външна) сигурност, кандидатът интерпретира възможност за приложение на подхода на Каплан и Нортън за използване на стратегически карти и балансирана система от показатели при оценяване на

сигурността. В труда /1.9/ „Актуални проблеми на приложението на методите за икономически анализ при оценяване и избор на проекти за модернизация на въоръжените сили” е разширена рамката на вторичния анализ и е характеризирана мрежата от алтернативи за фиксиране и модифициране на разходите и ефектите при анализа. С подобна аналитична насоченост са и останалите трудове в това направление.

Анализът на публикациите на автора в допълнение на хабилитационния труд убедено демонстрират критичност и зрялост на направените изводи. Рецензирани и публикувани са от авторитетни издателства. Резултат са на собствен труд. Голяма част от тях са на английски език и гарантират публичност на заключенията. Доказват способностите на кандидата, необходими за заемане на академичната длъжност по конкурса.

Основните приноси от тези публикации са:

- Моделиране и аналитична аргументация на основни направления и тенденции на политиката за сигурност и отбрана, вкл. на съюзните аспекти със Северноатлантическия Алианс и ЕС с акцент развитие на научните изследвания в подкрепа на защитата на критичната инфраструктура.
- Адаптиране и приложение на различни методически инструменти (стратегически карти, балансирана система от показатели за ефективност, сценарийно планиране, мрежово управление и мета-управлението) в областите на иновациите, киберсигурността, трафика на хора, публично-частното партньорство, за оценяване на нивото на външната (военната) сигурност и институционалната дейност.
- Разширяване на областта на приложение на методите за икономически анализ: „разходи-ползи” и оценяване и избор на алтернативи, в рамките на управлението на ресурсите за отбрана и сигурност.

3. Цитиране от други автори.

Авторската справка посочва 15 цитирания на автора в страната и чужбина.

4. Оценка на резултатите от участие в изследователски проекти и приложение в практиката.

За добрите резултати от участието в изследователски и творчески проекти и тяхното приложение в практиката може да се съди по успешното приемане и внедряване на проектите. Всички посочени проекти с участие на кандидата са приети

от съответните решаващи органи и успешно внедрявани. Няма констатирани факти за резерви при използването на проектните решения.

II. Учебна и преподавателска дейност.

1. Аудиторна и извън-аудиторна заетост, работа в електронния обучителен модул "MOODLE – НБУ", осигуряване на студентски практики и стажове, работа със студенти и докторанти.

Аудиторната и извън аудиторна заетост на кандидата надвишава изискваната рамка. Средната норма аудиторни часове е 270 часа, което е 150 % от нормативна заетост. Заедно с извън аудиторните 183 часа кандидатът има 313 % ежегодна заетост.

Средната норма за научна заетост през периода на заемане на длъжността „доцент” е 355%. При нормативна заетост от 40 стр. на година, кандидатът има средно 378 стр. за две години и половина.

Предложил е значителен обем информация в електронния обучителен модул „MOODLE – НБУ”. Надвишил е значително изискваните 70 стр. ежегодна публикация в обучителния модул. Предложил е паспорти с тематични планове и библиография за преподаваните многобройни курсове.

Участва в осигуряването на студентски практики и стажове и активно работи със студенти и докторанти. Организирал с студентски стажове в ИИКТ на БАН. Осъществил е научно ръководство на трима бакалаври и двама магистри. В момента ръководи един докторант. Изпълнил е изискванията за научно ръководство на Университета.

2. Работа с Еразъм-студенти.

Кандидатът не посочва работа с Еразъм студенти.

3. Оценки от анкетите на студентите.

Оценките на кандидата от анкетите на студентите е 4.75 при изискване за 4.00.

III. Административна и обществена дейност.

1. Участие в колективни органи на управление на НБУ.

Кандидатът активно участва в работата на колективните органи за управление на НБУ. Активно работи като член на Програмния съвет на Департамент „Национална и международна сигурност”.

Разработил и ръководил изпълнението на два проекта, финансирани от Централния фонд за стратегическо развитие на Настоятелството на НБУ, включващи организирането на две международни научни прояви.

2. Обществена активност.

Кандидатът има подчертана обществена активност. Член е на: Научно експертната група към Консултативния съвет за подпомагане на МС при формиране на държавната политика за защита при бедствия; Експертна работна група „Мениджмънт на иновациите” на БИС; на издателския борд на Connections The Quarterly Journal, Journal of Defence Management, IT4Sec Reports на Центъра за мениджмънт на сигурността и отбраната на ИИИКТ при БАН.

Участвал е като лектор в обучения в Молдова, Армения, Индонезия, Сърбия, Босна и Херцеговина, както и на държавни служители в страната.

3. Привличане на студенти в програмата.

Кандидатът е разработил Анкета за проучване на интересите и е анализирал резултатите от привличане на студенти. Предлагал е мерки за подобряване на привличането.

IV. Лични впечатления от кандидата.

Познавам кандидата и неговата дейност от около 15 години. През тези години той работи успешно в ВВС, дирекциите на МО по “Планиране и програмиране” и “Въоръжение и техника”, ИПОИ на БАН и Департамент “Национална и международна сигурност” на НБУ. В този период завърши магистърска подготовка по “Икономика на отбраната и сигурността” в Катедра “Национална и регионална сигурност” на УНСС с отличен успех. Активно участва с множество публикации в научни прояви в сектора за сигурност и отбрана. Свидетел съм на работата му като водещ експерт при разработката на “Производствен модел и анализ на разходите за отбрана”, с който беше обоснована трансформацията на способностите и редуциране на състава на въоръжените сили на страната.

Запознат съм и с неговата дейност след излизане от МО в ИПОИ и ДНМС. През целия период той се отличава с аналитично мислене, подчертана лична мотивация, организираност и висока производителност в служебната и академична дейност.

V. Мнения, препоръки и бележки по дейността, и постиженията на кандидата.

Преценявам, че трудовете на кандидата имат приноси, достигнали изискваната степен на зрялост за заемане на академичната длъжност „професор” в НБУ. Приемам, че те отговарят на законовите и вътрешни нормативни изисквания за успешно изпълнение на тази академична длъжност.

Основни препоръки по разширяване на дейността и постиженията на кандидата в областта на:

- Изследване на ролята и технологията за одит на системите за управление на риска за сигурността.

- Изследванията на управлението на информационните и киберрискове за сигурността.

Заклучение

Оценявам високо трудовете и академичната дейност на кандидата, което ми дава основание за убедено предложение за допускането му до избор за „професор” от Академичния съвет на Нов български университет.

Дата 10.04.2016 г.

Подпис

/Проф. д-р Т. Иванов/